

ТЕХНОПАРКИ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Куклінова Тетяна Вікторівна
Одеський державний економічний університет
аспірантка кафедри економіки підприємства

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується інтенсифікацією науково-технічних процесів. Науково-технічний потенціал країни стає першорядним фактором розвитку економіки. Як свідчить світовий досвід для динамічного економічного й соціального розвитку Україні необхідно впроваджувати результати наукових досліджень у практику, адекватно реагувати на світові науково-технологічні досягнення та ефективно їх використовувати. Але сьогодні значна частина вітчизняних товарів не відповідає сучасному рівню, що обумовлює їх неконкурентоспроможність як на зовнішніх та внутрішніх ринках. З огляду на екологічну ситуацію, що склалася зараз назріла необхідність вживання заходів щодо активізації процесів розробки й впровадження у виробництво ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій, переробці та утилізації відходів. Недержавні комерційні структури поки ще не зацікавлені в здійсненні довгострокових проектів, що забезпечували б базові технологічні зміни. У зв'язку з цим потрібні негайні та ефективні заходи, спрямовані на збереження й розвиток науково-технологічного потенціалу країни, забезпечення більш ефективного його використання.

Половина всіх нововведень двадцятого сторіччя приходить саме на малі підприємства, які завдяки своїм специфічним функціям, можуть стати ефективним джерелом розвитку економіки. Розвиток малих інноваційних підприємств повинен стати основою для формування національної та регіональної економік країни. На наш погляд можна виділити основні особливості малого інноваційного підприємництва в Україні:

- високий ризик функціонування інноваційних підприємств;
- довгий шлях від ідеї до її реалізації у вигляді комерційного продукту або послуги;
- потреба в значних фінансових витрат, особливо на першому етапі розвитку;
- інноваційна несприйнятливість вітчизняної промисловості.

Зараз інноваційний розвиток малих підприємств гальмується безліччю перешкод. Україна зштовхнулася із проблемою розриву економіки й науки, що не дозволяє здійснювати передачу й перетворення результатів наукових досліджень, відкриттів, винаходів у технології, а останні в комерційний продукт. Наукові кадри намагаються створити свої ініціативні й творчі групи на базі малих підприємств, найчастіше не мають власної наукової й виробничої

бази. Суб'єкти інноваційної діяльності зазнають дефіцит власних засобів. Несприйнятливі умови надання інвестицій і кредитів, відсутність законодавчих гарантій інвестицій, тверда податкова й митна політика, правова невизначеність інтелектуальної власності й низький рівень маркетингу негативно впливають на розвиток інноваційних підприємств, що приводить до зниження результативності їх праці, не повною мірою використовується науково-технічний потенціал, виникають проблеми із впровадженням наукових розробок. Державне фінансування науки в Україні складає лише 0,42% ВВП, коли як у країнах ЄС цей показник досягає 2%. Наукові інститути не мають ні стимулів, ні можливостей нарощувати наукові результати. За даними Державного комітету статистики за 9 місяців 2005 року питома вага підприємств, що впроваджували інновації склала 7,2%, було освоєно 2 508 найменувань інноваційних видів продукції, з них 459 видів нової техніки, було впроваджено 1383 видів нових технологічних процесів, у тому числі 512 маловідходних та ресурсозберігаючих [1].

Як свідчить світовий досвід перспективним напрямком вирішення названих проблем є перехід вітчизняного виробництва на інноваційний шлях розвитку, зокрема держава повинна стимулювати розвиток малого інноваційного підприємництва, тому що з кожним удень зростає небезпека закріплення за Україною ролі сировинного придатка й ринку збуту імпортованих товарів. Для формування ефективної й суверенної структури економіки потрібен активний вплив держави, а основними важелями структурної політики повинні стати інноваційні пріоритети.

Однією з ефективних організаційних форм розвитку інфраструктури підтримки інноваційних процесів є створення технопаркових структур. Технопарк - науково-виробничий територіальний комплекс, головне завдання якого складається у формуванні максимально сприятливого середовища для розвитку малих наукоємких фірм. У структуру технопарку входять дослідницький центр, інкубатор, науково-технологічний центр, центр навчання, науково-дослідні інститути, вищі навчальні заклади, конструкторські організації, промислові підприємства, інформаційні та консалтингові організації з метою скорочення періоду між розробкою нововведень і їх впровадженням у виробництво, реалізації всіх циклів інноваційного процесу, одержання високого прибутку в результаті реалізації інноваційної продукції. Як і інші інноваційні структури, технопарки виступають як організаційно-економічна форма впровадження нової техніки й прогресивних технологій у різні галузі господарського комплексу. Завдяки цьому підвищується наукоємкість і конкурентоспроможність продукції й послуг. Створення такої організаційної структури, як технопарк, дає можливість швидше доводити наукові розробки до стадії виробництва й комерційної реалізації інноваційного продукту. Технопаркові структури створюють широке поле діяльності для малого інноваційного підприємництва. Особливою місією технопарку є комерсyalізація результатів наукових досліджень, винаходів і відкриттів учених і фахівців, які вирішили зайнятися підприємництвом у науково-технічній сфері,

але які без відповідної підтримки не можуть цього зробити. Кожний з перерахованих центрів реалізує спеціалізований набір послуг для малих підприємств. Технопарки отримують пільги по сплаті податку на прибуток, ПДВ, мита й ряд інших зборів для тих проектів які визнаються інноваційними, на них діє спрощене валютне та митне регулювання.

В Україні створено біля десятка технопарків: на базі Інституту напівпровідникових технологій і матеріалів, оптоелектроніки й сенсорної техніки Інституту електрозварювання імені Є.О. Патона, Інституту монокристалів, ЗАТ Технологічний парк "Вуглемаш", „Укрінфотех”, Інститут технічної теплофізики”, „Київська політехніка”, „Інтелектуальні інформаційні технології” та інші. Метою їх створення є прискорення виробничого впровадження наукоємких розробок, високих технологій і конкурентоспроможної на світових ринках продукції.

Сьогодні з приводу технопарків існують дві діаметрально протилежні думки. Перша: технопарки – це єдині реально та ефективно діючі інноваційні структури, єдиний ланцюжок, що пов’язує науку з виробництвом. Друга – технопарки зі своїми податковими пільгами – це притулок для злодіїв, чорна дірка, в яку провалюється бюджет, тому їх необхідно терміново заборонити, анулювати затверджений законом спец режим та вилучити всі отримані й зараховані на спец рахунки кошти [2].

Дійсно, загальновідомо, що створення технопарків дозволить:

- сприяти становленню та розвитку інноваційних малих підприємств;
- створити розвинену інфраструктуру (аеропорт, бізнес-центр, виставочний зал, та інше);
- залучити інвестиції вітчизняних і іноземних інвесторів у сферу інноваційної діяльності;
- створити нові робочі місця, знизити соціальну напруженість;
- ефективно реалізувати регіональну інноваційну політику спрямовану на технологічне переоснащення підприємств на базі нових технологій, зокрема ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій через їх розробку, прискорити їх впровадження у життя;
- зміцнити економіку країни та реалізувати її науково-технічний потенціал;
- встановити тісні взаємовідносини між виробництвом, університетами та науковими центрами.

На наш погляд насамперед при стимулюванні розвитку технопарків необхідна істотна увага та підтримка та контроль державних і місцевих органів влади. Технопарк не є організацією, що приносить негайний прибуток (крім соціальної). Без істотних фінансових інвестицій і іншої матеріальної допомоги реалізувати технопаркові технології досить складно. Фінансування прикладної науки й інноваційної діяльності повинне бути побудоване на основі багатьох фінансових джерел, у тому числі й на основі безлічі фондів, створених за участю держави й підтримуваних бізнесом і промисловістю. Необхідно на нашу думку залучити в процес інвестування діяльності технопарків лідерів світового

високотехнологічного бізнесу на основі поліпшення інвестиційного клімату, при цьому створивши добрі умови для широкої кооперації у сфері інноваційної діяльності на міжнародному рівні. На наш погляд при стимулюванні розвитку технопаркових структур необхідне здешевлення кредитів для стимулювання їх розвитку, частину відсотку по кредитах повинна компенсувати держава. Треба зацікавити банківський капітал здійснювати інвестиції в інноваційну сферу. Ми пропонуємо наступні положення, що можуть поліпшити доступ малих інноваційних підприємств до кредитних ресурсів кредитних установ і сприяти удосконалюванню кредитних відносин:

- процедура формування кредитної документації в кредитних установах повинна бути максимально спрощена (звичайно не на шкоду самим кредитним установам);

- кредитні установи повинні надавати підприємцям повний перелік документів, необхідних для одержання кредиту і методологічні рекомендації для їхньої підготовки й оцінки. На цьому етапі підприємці повинні одержати ясну інформацію про перспективи одержання кредиту;

- оцінка кредитоспроможності позичальника повинна вироблятися при участі незалежних експертів-галузевиків. Це допоможе уникнути суб'єктивних підходів до видачі кредитів і підніме рівень оцінки техніко-економічного обґрунтування;

- для удосконалювання механізму забезпечення кредитів і гарантій дотримання інтересів підприємців і кредитної установи необхідно поліпшити правовову базу кредитних відносин, що дадуть можливість безперешкодно й у повному обсязі відшкодувати збитки потерпілій стороні кредитного договору [3, 195].

Спрямований вплив держави повинен органічно сполучатися з ініціативою підприємців і дією ринкових сил, полегшуючи їм рух у перспективно ефективному напрямку через створення сприятливої середовища та економічних механізмів з метою підтримки та стимулювання інноваційної діяльності малих підприємств, захисту їх прав та інтересів. Державі необхідно підтримувати функціонування та розвиток сучасних інноваційних структур. Для визначення та підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального та місцевого рівнів необхідно сформувати та ефективно реалізовувати загальнонаціональні, регіональні, місцеві та галузеві інноваційні програми. Держава повинна впливати на технологічний розвиток вітчизняного виробництва через державні замовлення. Але виконавців під ці замовлення необхідно підбирати винятково на конкурсній основі. Кожна галузь промисловості нагромадила свої проблеми, і держава могла б допомогти їх вирішити. Для цього держава може впливати на створення й реконструкцію окремих об'єктів, що визначають виробниче завантаження, матеріальне забезпечення й науково-технічний рівень значних виробничо-господарських комплексів чи галузей. Їй необхідно опрацювати механізм державного замовлення на впровадження у виробництво пріоритетних інновацій.

Для оцінки результатів науково-технічної діяльності та ринкової перспективності інноваційних пропозицій необхідно створити досить добре налагоджену незалежну систему експертизи. При керуванні технопарками необхідні певні навички в організаційному керуванні, але більшість людей, що прийшли до керування парками, ніколи раніше не були менеджерами, а керування має особливу специфіку, потребує від менеджера безлічі знань, здатностей, нетрадиційних підходів до керування. Також необхідно зосередити увагу на сприянні розвитку фундаментальної та прикладної науки, організувати ефективну підготовку кадрів з огляду на специфіку діяльності технопарків.

Отже з метою формування надійної основи для стабільного та ефективного розвитку економіки передача технологій з науки у виробництво може проходити лише через активне співробітництво між наукою, виробництвом, державною владою й керуванням.

Література.

1. <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Кому заважають українські технопарки?// Світ. - №13-14, 2003.
3. Куклінова Т.В. Фінансові механізми стимулювання розвитку малих та середніх підприємств Одеського регіону//Вістник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. - 2003. - №18. - С. 192-195.